

Warszawa, dnia 11 grudnia 2017 r.

**Notatka z konferencji Komisji Kultury i Środków Przekazu oraz Parlamentarnego
Zespołu Miłośników Historii we współpracy z Zakładem Historii XX wieku
Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu**

W dniu 11 grudnia 2017 r. w gmachu Senatu odbyła się konferencja pod hasłem „*Rzecznik rozsądku, rozwagi i miary – Senat II Rzeczypospolitej (1922–1939)*”.

Otwierając konferencję Marszałek Senatu Stanisław Karczewski przypomniał, że po raz kolejny możemy rozmawiać o historii Senatu, a także odwołać się do jego poprzedników na tym urzędzie, m.in. patrona bieżącego roku – Marszałka III kadencji Władysława Raczkiewicza. Marszałek Karczewski podkreślił, że już od początku swego istnienia Senat II RP starał się wypełniać zadania w wymiarze ideowym i państwowotwórczym w myśl łacińskiej sentencji *Salus rei publicae suprema lex*. Marszałek przytoczył słowa naczelnika państwa Józefa Piłsudskiego, który otwierając 28 listopada 1922 r. pierwsze posiedzenie odrodzonego Senatu, powiedział: „Konstytucja obecna określa Senatowi rolę skromniejszą (...) czyni ona z Panów niegłówny motor pracy państwowej, ale zgodnie z duchem konstytucji współczesnych państw demokratycznych nakazuje Wam być rzecznikami rozsądku, rozwagi i miary przy spełnianiu zadań poruczonych naczelnym organom władzy państwowej”.

Przewodniczący Parlamentarnego Zespołu Miłośników Historii senator Jan Żaryn podkreślił, że konferencję należy odczytywać w dwóch kontekstach: 95. rocznicy pierwszego posiedzenia izby odrodzonej po latach zaborów w 1922 r., oraz zamknięcia obchodów Roku Władysława Raczkiewicza.

Konferencja podzielona była na cztery panele. Podczas pierwszego panelu poświęconego koncepcjom ustrojowym Izby Wyższej w Drugiej Rzeczypospolitej dr hab. Marek Białokur podkreślił, że za utworzeniem dwuizbowego parlamentu opowiadała się przede wszystkim prawica, przeciwni temu byli natomiast przedstawiciele lewicy. Z upływem czasu wobec nieustających konfliktów w Sejmie Ustawodawczym partie lewicowe zmieniły

stanowisko i uznały, że potrzebny Senat jest jako miejsce umiaru i rozsądku. Za jego utworzeniem przemawiała zarówno kilkuwiekowa polska tradycja parlamentarna, jak i ugruntowana brytyjska i francuska tradycja parlamentarna. Dr Maciej Wojtacki z Akademii Sztuki Wojennej omówił koncepcję struktury i roli Senatu w okresie prac nad zmianą konstytucji w latach 1928–35. Dr Wojtacki zwrócił uwagę na przepis konstytucji upoważniający Sejm II kadencji, do rewizji konstytucji mocą własnej uchwały podejmowaną większością kwalifikowaną 3/5 głosów, w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów. Tym samym Sejm mógłby wyeliminować izbę wyższą z polskiego systemu ustrojowego. Dr Krzysztof Kloc z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie mówił o udziale senatorów BBWR w dyskusjach nad nową ustawą zasadniczą, poszukiwaniu przez nich koncepcji kształtu i pozycji Izby wyższej. Dr hab. Jarosław Rabiński z Katedry Historii Najnowszej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego przybliżył myśli polityczne chrześcijańskiej demokracji. Chrześcijańscy demokraci początkowo niechętni powołaniu drugiej izby parlamentu z czasem zaakceptowali propozycję powołania Senatu, który ich zdaniem, powinien przekształcić się w reprezentację samorządów lokalnych.

Drugi panel poświęcony był postaciom marszałków Senatu II RP. Dr Zbigniew Girzyński z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu przypomniał 4 marszałków seniorów: Bolesława Limanowskiego, Maksymiliana Thullie, Antoniego Horbaczewskiego i Leona Wolfa. Przedstawiono sylwetki marszałka Senatu II kadencji Juliusza Szymańskiego, inicjatora i gospodarza I Światowego Zjazdu Polaków z Zagranicy, marszałka IV kadencji Aleksandra Prystora oraz Bogusława Miedzińskiego, ostatniego marszałka Senatu II RP. Dr Grzegorz Kulka z Uniwersytetu Wrocławskiego przybliżył uczestnikom konferencji instytucję sądu marszałkowskiego.

Podczas trzeciego panelu przedstawiono społeczny, polityczny i narodowościowy obraz Senatu II RP. Prof. dr hab. Jacek Piotrowski z Uniwersytetu Wrocławskiego omówił karierę polityczną senator Hanny Hubickiej. O ministrze rolnictwa, ziemianinie i społeczniku z Pomorza senatorze Leonie Jancie-Polczyńskim mówił dr Jan Stanisław Ciechanowski z Uniwersytetu Wrocławskiego. W trakcie tego panelu omówiono również działalność parlamentarną senatorów endeckich i ukraińskich.

W trakcie czwartego, ostatniego panelu pracownik Kancelarii Senatu pan Jarosław Zawadzki przedstawił działania podejmowane przez Kancelarię na rzecz przywrócenia pamięci o przedwojennych senatorach, których efektem są bogate zbiory w Archiwum Senatu

i liczne publikacje. Podczas tego panelu przypomniano senatorów II RP – Mariana Malinowskiego i Tadeusza Michejdę. Na zakończenie, za zorganizowanie konferencji i wszystkie działania podejmowane na rzecz przywracania pamięci o przedwojennych senatorach podziękowała Agnieszka Łempicka, prawnuczka senatora II kadencji Tomasza Nocznickiego.

(P.B.)